

Čas - směr „toku“

Připustíme-li alespoň hypoteticky tuto možnost, naskýtá se nám jakási ohromná hermeneutická příležitost. Je-li dění „světa“ toho, co se ukazuje, a tedy také času resp. časování oněch úkazů směrově orientováno tak, že události přicházejí z budoucnosti a míří do minulosti (zatímco vnitřní dění, tj. vnitřní aktivita událostí míří směrem opačným), a je-li ono z celku v dané chvíli (přítomnosti) se ukazujícího přímo nezjevné (vcelku se nezjevující) dění smyslu, přesahujícího v každém „nyní“ úhrn přítomnosti, orientováno také tak, že přichází z budoucnosti a míří do naší (do každé skutečné, tj. subjektivní, nikoliv subjektivní, tedy soukromé a zdánlivé) přítomnosti, pak lze dost snadno pochopit, proč v našem prožívání a v našich zkušenostech obojí tento směr jakoby splývá a proč dění „nepředmětné“ je pro nás obvykle překryto děním předmětným, děním věcí, „reálných událostí“, které nás strhují vlastně dost podobně, jako moucha teprve svým pohybem vyvolá reakci žáby. Vyplyvá z toho ostatně i další závěr, že naše vlastní dění, tedy i naše vlastní časovost či časování je ve skutečnosti odpovědí na dění „smyslu“, ačkoliv vypadá jako odpověď na „reálné dění“ kolem nás. Máme tedy před sebou povinnost rozlišit časování onoho nepředmětného dění (směr A), subjektivních (a tedy integrovaných) odpovědí, jež jsou zároveň odpovědí na dění (nepředmětného) smyslu a zároveň na „reálné“ dění (předmětné povahy; tedy směr -A), a posléze směr tzv. reálného dění ve světě kolem nás (směr A). O směrech tu ovšem můžeme mluvit pouze ve smyslu „tangenciálním“, tj. jen jako o okamžitém směru v „přítomnosti“ jakožto průsečího tohoto trojího dění. Už předem musíme vyloučit, že by směr A byl nějakým společným směrem pro oba „světy dění“, o kterých byla řeč. (Tady by bylo třeba zabořit k problematice, která je pro pochopení povahy „světa“, jak je běžně chápán, zásadně důležitá, totiž k rozdílu mezi primárním, „původním“ děním (totiž děním pravých událostí) a mezi pseudo-děním, umožněným a uskutečňovaným setrvačnostmi nejrůznějšího druhu. To však nechávám stranou. Souvisí s tím také otázka „časových polí“, zejména pak otázka časového pole světa, v němž žijeme. (Časovost vnitřní povahy, vlastní každé pravé události, se může „ukazovat“ a „projevovat“ jen skrze její konkrétní přítomnosti „ve světě“, tj. také v jeho mnohotvárném „časovém poli“. V tom smyslu bych měl závažnou korekturu oproti tomu, jak vykládá Heideggera, eventuelně proti němu samému: pobyt je vždycky pobytem ve světě a tedy v jeho časovém poli. Zároveň však je v případě člověka – H. jiný „pobyt“ neuznává, stejně tak jako neuznává jinou „ex-sistenci“ než lidskou apod. – pobytem „na světě“ (na rozdíl často ukazoval Patočka, ovšem trochu v jiném smyslu), tj. pobytem orientovaným také ke smyslu, jenž není a ani nemůže být nitrosvětý, pokud svět chápeme zmíněným redukcujícím způsobem jako „současnost“ přítomností nesčetných (nikoli všech) událostí.)

(Praha, 980117-4.)